

1 Inleiding

De energiewereld is in sterke mate gereguleerd. De randvoorwaarden hieruit zijn mede bepalend voor het wel of niet slagen van de energietransitie. Vanuit het Rijk wordt gewerkt aan nieuwe wet- en regelgeving, mede om gemeenten meer sturingsmogelijkheid te geven en te zorgen voor betere borging van de publieke belangen.

De energiemarkt is vanuit de traditionele energiebronnen geordend in netbeheer en energieleveranciers. Energieleveranciers maken gebruik van het elektriciteits- en gasnet voor het transport van hun energie naar hun klanten. Dit bestaande net wordt veelal door publieke partijen beheerd. Energieleveranciers doorgaans private partijen.

Vanuit deze systematiek wordt vaak gedacht dat ook warmtenetten 'open' netten worden. Echter, vooralsnog zal er sprake zijn van systemen die door één partij geëxploiteerd worden, waarmee er sprake is van een 'monopolie' van deze partij op dit systeem. In de nieuwe Wet collectieve warmte wordt dit ondervangen met de regel dat minimaal 51% van warmtenetten in publieke handen moet zijn.

In de nieuwe wet- en regelgeving wordt warmte anders gezien dan gas en elektra, ook in de rol die de gemeente hierin kan nemen. In deze bijlage lichten we de actuele ontwikkelingen in wet- en regelgeving kort toe.

2 Wgiw

De Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) geeft de gemeente gereedschap om regie te voeren op de warmtetransitie. Dit wetsvoorstel bevat de volgende elementen:

- De transitievisie warmte wordt regelmatig geactualiseerd in een warmteprogramma. In dit warmteprogramma wordt benoemd wanneer het gebruik van aardgas in specifieke gebieden daadwerkelijk beëindigd wordt.
- Onderdeel van de Wgiw is de aanwijsbevoegdheid. Dit biedt gemeenten de mogelijkheden om in het omgevingsplan binnen hun grondgebied gebieden aan te wijzen die overgaan op een duurzame warmtevoorziening en waar de levering van aardgas dus op termijn eindigt.
- De stap van het warmteplan naar de aanwijsbevoegdheid van de gemeente loopt via een uitvoeringsplan per gebied en het vastleggen hiervan in het omgevingsplan.

Zie voor meer informatie de site van het [Nationaal Programma Warmtetransitie](#).

Op 23 april 2024 is de Wgiw aangenomen door de Tweede Kamer, op 10 december 2024 door de Eerste Kamer. De beoogde inwerkingtreding is 1 januari 2026. De raad zal hier te zijner tijd nader over worden geïnformeerd.

3 Wcw

De Wet collectieve warmte (Wcw) vervangt de huidige Warmtewet. Het doel van de nieuwe wet is om de ontwikkeling van nieuwe warmtenetten te vergemakkelijken en zo de energietransitie te bevorderen. Maar ook om betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid van collectieve warmtelevering te waarborgen. Dit wetsvoorstel bevat de volgende elementen:

- De gemeente krijgt de regie over de warmtetransitie. Zo mag alleen warmte worden geleverd en getransporteerd met nadrukkelijke toestemming van de gemeente. De gemeente geeft deze toestemming door een warmtebedrijf aan te wijzen per zogeheten warmtekavel.
- De Wcw dwingt ook af dat aangewezen warmtebedrijven voor meer dan 50% in handen moeten zijn van publieke partijen.
- Voor kleine warmtesystemen (maximaal 1.500 aansluitingen) zijn de regels wat soepeler.
- De tariefregulering wordt aangepast, waarbij de huidige koppeling aan de gasprijs wordt losgelaten.

Zie voor meer informatie de site van het [Nationaal Programma Warmtetransitie](#).

Op woensdag 19 juni 2024 is het wetsvoorstel Wet collectieve warmte aangeboden aan de Tweede Kamer. In deze versie is het advies van de Raad van State van 17 april 2024 verwerkt. De eerder gecommuniceerde datum van inwerkingtreding van 1 januari 2025 lijkt niet langer realistisch en is nu afhankelijk van de snelheid van de behandeling door de Eerste en Tweede Kamer. De raad zal hier te zijner tijd nader over worden geïnformeerd.

4 Omgevingswet

De Omgevingswet bevat een aantal (kern)instrumenten waarmee regels gesteld kunnen worden binnen de warmtetransitie:

- In de omgevingsvisie leggen gemeenten hun ambities en doelen voor de leefomgeving voor de lange termijn vast. Hierin kan de gemeente op hoofdlijnen het ruimtelijk beleid vastleggen waarmee de doelen van de warmtetransitie moeten worden bereikt.
- In het omgevingsplan beschrijft de gemeente alle (decentrale) regels voor de fysieke leefomgeving, waaronder die voor energie en warmte. Met de aanwijzbevoegdheid uit de Wgiw kan de gemeente in het omgevingsplan vastleggen op welke termijn de woningen binnen een bepaald gebied verplicht van het gas gaan.
- Algemene ambities uit de omgevingsvisie worden uitgewerkt in een transitievisie warmte. Met de Wgiw wordt deze transitievisie verankerd als een verplicht warmteprogramma onder de Omgevingswet.

5 Energiewet

De nieuwe Energiewet, die de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet gaat vervangen, is in juni aangenomen door de Tweede Kamer. Met deze wet worden bestaande regels verhelderd en versimpeld en zullen onnodige verschillen tussen regels voor gas en elektriciteit verdwijnen. De nieuwe regels sluiten bovendien beter aan bij het energiesysteem van de toekomst, met meer duurzame lokale energieproductie, opslag en flexibiliteit. Het wetsvoorstel biedt een toekomstgerichte marktordening binnen de energiesector.

De nieuwe Energiewet biedt meer rechten en bescherming aan onder meer huishoudens, zelfstandigen en kleine bedrijven. Bijvoorbeeld op het gebied van transparante voorwaarden en betere bescherming bij facturering van energiecontracten en een faillissement van de energieleverancier. Het wordt voor alle energieleveranciers verplicht om ook een vast contract aan te bieden van minimaal

één jaar. De minimale eisen voor het verkrijgen en behouden van een leveringsvergunning worden bovendien aangescherpt.

Het wetsvoorstel biedt ook meer mogelijkheden om problemen met het volle elektriciteitsnet aan te pakken, bijvoorbeeld door bestaande ruimte op het net slimmer en flexibeler te kunnen gebruiken (vraagrespons; congestiemanagement) en meer mogelijkheden te bieden voor gezamenlijk gebruik van een aansluiting (*cable pooling*).

De wet stelt daarnaast nieuwe regels voor het uitwisselen van gegevens, zodat het voor huishoudens en bedrijven eenvoudiger wordt om hun eigen data in te zien of te delen met een dienstverlener zoals een prijsvergelijker of energieverbruiksmanager.

Ten slotte creëert de wet nieuwe mogelijkheden voor mensen en bedrijven om zelf actief te worden op de energiemarkt, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen die de door leden geproduceerde elektriciteit verkopen en leveren.

Zie ook: [Brede steun voor nieuwe energiewet](#) | [Nieuwsbericht](#) | [Rijksoverheid.nl](#)